Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһун!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныһы ыйтан тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҐЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҐЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 105 (5617) | 1981 сыл, Балаҕан ыйын 3 күнэ ЧЭППИЭР | Сыаната 2 харчы

САЙЫЛЫКТАН КЫСТЫККА КИИРЭР КЭМНЭ—КҮНҮНЭ ЫНАХТАН 10—12 КИЛОГРАММ ҮҮТҮ!

Үүт иһин куоталаһыы бастыҥнарын бары ыанньыксыттарга уонна үүт табаарынай фермалар коллективтарыгар ЫҤЫРЫЫЛАРА

Биһиги, ыанньыксыттар: «Чурапчы» совхозтан Михаил Иннокентьевич Иванов, «Коммунизм» совхозтан Дарья Петровна Миронова, «Горнай» совхозтан Люция Николаевна Дьячковская, Партизан Егоров аатынан совхозтан Михаил Николаевич Готовцев, «Тиит Арыы» совхозтан Наталья Алексеевна Григорьева, «Хатас» совхозтан Леонид Афанасьевич Соколов, «Димитровскай» совхозтан Мария Михайловна Черепанова уонна Эрилик Эристин аатынан совхоз ЫБСЛКС 60 сылын аатынан ферма коллектива тэрээбут республикабыт уонна тыа хаһаайыстыбаннай түөрт бөдөҥ ойуун, алта совхоз общественнай сүөһү 1980—1981 сыллардаах кыстыгы тэрээһиннэхтик атаарар, сүөһү интинтин бородуукуйатын оҥорон таһаарыыны уонна соҕотоҕоннаах аһыны эйбэтэр иһин Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыы кыайыылааҕынан аҕыллан ССКП Киин Комитетын, СССР Министрдэрин Советын, ПСБСКС уонна ЫБСЛКС Киин Комитетын Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыттарын үрдүк эрэ кэтэҕуллуунэн иһиттибит. Ити үрдүк наҕараада кэлэр үлэҕэ авансаан буоларын, 1981—1982 сыллардаах кыстыкка хас биирдии үлэһит үрдүк тэриллиилээхтик, аппиэттээхтик, государственнай, үлэ уонна технологическай дисциплиналарын тутуһан үлэлиирин эрэйэрин өйдүүбүт. Кэлэри турар кыстык Саха сирин үлэһиттэригэр—юбилейнай. Ол курдук кэлэр сыл бэс ыйыгар, кыстык бүтүүтүгэр, Саха сирэ Россия государствотыгар холбоспута 350, СССР уонна Саха АССР тэриллибиттэрэ 60 сыла туолуулларын республика үлэһиттэрэ үөрүүлээхтик бэлэмнээхтэрэ. Ити юбилейдарга үлэҕэ ситиһиилэрдээх тиийиҥ—хас биирдии үлэһит уонна үлэ коллективын чэпчэки уонна иэдэс дьыалата.

Биһиги фермаҕа быһаччы үлэлээччилэр кыстыкка ситиһии кини хайдах саҕаланарыттан улахан тутулуктааҕын чопчу билэбит. Сүөһү кыстыгар хас биирдии хаһаайыстыба, ферма хайдах бэлэмнэммититтэн, кыстыгы кэмигэр саҕалаабытыттан, сайылыктан кыстыкка киирэр кэмигэ үүтү маһыны наастаппатаҕыттан, сүөһүнү дьүдэйдэтэҕиттэн кыстык кэмигэр үүтү уонна эти ылыыны эйбэтин быһаччы тутулуктаахтар. Биһиги, республика араас ойуоннарын ыанньыксыттара, Эрилик Эристин аатынан совхоз ЫБСЛКС 60 сылын аатынан ферматын коллектива республика барыы совхозтарын сүөһү интэр фермаларын коллективтарыгар, сүүсүһүүтэригэр сайылыктан кыстыкка киирэр кэмигэ сүөһү бородуукуйаны биэрэрин наастаппакка, үүтү маһыҥа саҕаланнаҕына ылыллыбыт кирбиилэри, тэтими оҥнунан хаалларарга ыҥырыы таһаарарга быһаарыллыбыт. Сүөһү интинтин үлэһиттэрин иннигэр үүтү ыаһыҥа тугар соруктары ситиһиилээхтик толоруу фермалар үлэһиттэриттэн, бастаан туран, биһигиттэн—ыанньыксыттартан тутулуктаабын биһиги өйдүүбүт. Ол иһин, бэйэбит ис кыахпытын аҕыннан нөрөн баран балаҕан ыйытар уонна алтыныыта хас бөҕүрдүн ынахтан үүтү ыаһыҥа маннык эбэһээтэлистибэни ылыабыт: М. И. Иванов 630, Д. П. Миронова 660, Л. Н. Дьячковская 600, М. Н. Готовцев 500, Н. А. Григорьева 620, Л. А. Соколов 630, М. М. Черепанова 675, оттон ЫБСЛКС 60 сылын аатынан ферма коллектива 550 килограмм үүтү ыырга.

Биһиги бэлиэтэммит кэм кирбиилэрбит үгүстүт аспыт сыл туһаанныах кэмигэр ситиспит көрдөрүүлэриниэҕэр 2—2,5 тогулунан үрдүк. Ол эрээри күүһүнү кэмигэ үүтү ыаһын тоту наастааһына тэрээһин мөлтөҕүттэн, технологическай дисциплинаҥын кэһиттэн, ынахтары эрдэ маассабайдык уоллаҥыыттан тахсар. Ынахтан үрдүк үүтү ыаһын сүрүн усулуобуйата—аһылык. Билигин ыанньыгы күн аайы 8—9 аһылык единицата көмөйдөөх аһылыгынан хаалтыйар ньах хас хаһаайыстыба аайы баар. Олорунан үчүгэй кэнчээригэ эйчитин, оҕуруот аһын тобоҕунан эбии аһатыы, силэйи уонна ыырбаммыт куох маассаны ыанньыкка сиэтии, онтон да атыттар буолаллар. Кылаабынайа, улахан суолталаҕа—сүөһүнү кыстык хотоннорго кэмигэр киллэрии, кэнчээрини толору туһаныы, эбии аһылыгы күннэтэ сиэтии, уунан үчүгэйдик хаччыйыы, ыанньыгы мээнэ үүрэн кэбиһии, ыамы көтүтүү уонна ынаҕы эрдэ уоллаҥыыны суох оҥоруу.

Күндү табаарыстар! 1980—1981 сыллардаах кыстыка биһиги үлэбитин партия уонна правительство үрдүктүн сыалаабыннарыгар аппиэттээн кэлэр, 1981—1982 сыллардаах кыстыгы ситиһиилээхтик атаарыы торуттэрин уурар туһугар сайылыктан кыстыкка киирэр кэмигэ үүтү маһыҥа ситиһиллибит кирбиилэри оҥнунан хаалларар, үүтү ыаһыны эйбэтэр туһугар социалистическай куоталаһыыны киэҥник тэнитиэҥиг, тэрээбүт республикабыт кэллэри турар юбилейын үлэҕэ үрдүк ситиһиилэринэн көрсүөҕүн!

Ыанньыксыттар: М. Иванов, Д. Миронова, Л. Дьячковская, М. Готовцев, Н. Григорьева, Л. Соколов, М. Черепанова, ЫБСЛКС 60 сылын аатынан ферма коллектива.

★

КҮН-ДЬЫЛ ЫКТА, ХОМУУР ҮЛЭЛЭРИГЭР—ТЭТИМИ, ХААЧЫСТЫБАНЫ!

★

Бастакынан толордулар

Сүөһүгэ дорохчой аһылыгы бэлэмнээһиҥэ общественность, пенсионердар активнайдык ыытталлар.

Быйылгы сезонҥа Болугур, Одьулуун, Хоптобо общественностара ордук тэрээһиннэхтик үлэлээтилэр. Ол курдук, атырдьах ыйын 31 күнүнээҕи түмүгүнэн, сылланаҕы сорудахтарын хоптоболор 34, одьулуулар 60 тоннанан аһары толордулар, оттон болугурдар бэлиэтэммит кирбиилэрин 100 сыырыһыан ыллылар.

Ю. МАКАРОВ.

Дьаҕа баһын сиригэр

Ойуун бөрө чулуу улэлэтэ Александр Адамов сайылыын Эрилик Эристин аатынан совхоз Чакырдааҕы отделениетыгар сүөһү аһылыгын соҕотоҕоннаах звенону салайан үлэлэтэр. Быйыл 10 кыһалаах илиинэн үлэлиир звенону баһылыыр көҕүлүүр.

Бу күннэрдээҕи түмүгүнэн звено хас биирдии кэһитигэр 15-тии тонна оту кэбиһэн, отделениеҕа Застыг көрдөрүүлээхтэр ахсаннарыгар киирсэр.

Г. КУЗЬМИН.

СҮӨҺҮГЭ КИМ ТӨҺӨ АҺЫЛЫГЫ БЭЛЭМНЭЭТЭ

(АТЫРДЬАХ ЫЙЫН 31 КҮНҮНЭЭҐИ ТҮМҮГҮНЭН)

Совхозтар, отделениелар	Үлэһит ахсаана	Охсуу (гектар)	Кэбиһии (тонна)	Силэс (тонна)	От мээккэтэ (тонна)
Карл Маркс	**754**	**13205**	**7139**	**1800**	**150**
Одьулуун	194	3715	1822	350	150
Болугур	141	3400	1937	480	—
Мугудай	236	3132	1850	770	—
Бахсы	183	2958	1530	200	—
Субруускай	**309**	**7550**	**4328**	**1205**	**201**
Хатылы	104	2350	880	—	—
Болтого	164	2500	1700	400	201
Соловьев	101	2700	1748	805	—
Эрилик Эристин	**616**	**11125**	**4839**	**1080**	**310**
Хоптобо	238	3340	1347	250	310
Хадаар	139	2990	1225	350	—
Хайахсыт	120	2470	1125	130	—
Чакыр	119	2325	1141	350	—
«Чурапчы»	**425**	**6615**	**3503**	**1720**	**—**
Сылаг	268	3166	1644	780	—
Килэгэй	92	2070	1032	850	—
Арыылаах	65	1360	827	90	—
Ойуун үрдүнэн	**2104**	**39495**	**19809**	**5805**	**661**

Тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

КУОТАЛАҺАР ЗВЕНОЛАР •ДНЕВНИКТЭРЭ•

(АТЫРДЬАХ ЫЙЫН 31 КҮНҮНЭЭҐИ ТҮМҮГҮНЭН)

Совхозтар, звенолар	Отчут ахсаана	Кэбиһии (тонна)	Биир кэбиһэҕэ (тонна)
МЕХАНИЗИРОВАННАЙ ЗВЕНОЛАР			
Карл Маркс			
Диодоров И. В.	6	371,7	61,9
Софронов Н. Е.	6	355,5	59,2
Коркин В. В.	8	502	55,7
Мохначевскай В. А.	9	372	53,1
Дорогунов П. И.	6	294,4	49
Яковлев А. Х.	7	220	31,4
Субруускай			
Николаев М. Д.	6	730	121
Соловьев П. П.	6	540	90
Капрынов К. К.	6	381	63,5
Федоров Н. Г.	6	501	83
Эрилик Эристин			
Пинигин М. А.	6	322	53,6
Лузин Д. К.	6	140	23,3
КӨЛӨ-ИЛИИ ЗВЕНОЛАРА			
Субруускай			
Седалищев В. П. II	8	414	51,9
Петров Д. Д.	12	340	28,3
«Чурапчы»			
Никифоров Д. П.	10	265	26,2

ХОС БЫҺААРЫЫ: М. Д. Николаев, Н. Г. Федоров, Д. Д. Петров звенолары көрдөрүүлэрэ, сибидиэньэ кирбэтэҕинэн, урукку туунан барда.

Маастарыстыба чыпчаалларыгар

МОСКОВСКАЙ УОБАЛАС. Наро-Фоминскай ойуун. СССР 50 сылын аатынан комбинат-совхозка соторутаабыта массыынаан ыаһын маастардарын Бүтүн Союзтаабы X конкурсторо буолан аастыта. Онно 70 уобаластартан, кыраайдартан итиннэ РСФСР автономнай республикаларыттан 110 чулууттан чулуулар бэйэлэрин маастарыстыбаларын көрдөрбүттэрэ уонна кыахтарын холоспуттара.

Күрэхтэһиилэргэ, дьахталлартан ураты, 25 эр дьон ыанньыксыттар кыттыбыттара.

Снимокка: конкурс ыттыылаахтара (хаҥастан уҥа диэки) Ленинградскай уобалас массыынаан ыаһыҥа 1981 сыллааҕы чемпиона, Ломоносовскай ойуун «Петродворцовай» совхозун ыанньыксыта Татьяна Митенкова уонна Алтайскай кыраай Бийскэй ойуунун «Катунь» гослесозаводун массыынаан ыаһыҥа маастара Любовь Шадрина.

Н. Акимов фотота.

ССТА фотохрониката.

Партийнай олох

Итэҕэстэри сытыытык арыйан

Бу күннэргэ совхозтардааҕы партийнай тэрилтэлэргэ сүөһү аһылыгын соҕотуопкалааһын уонна үүнүү хомуурун, кыстыкка бэлэмнэниик тустарынан боппуруостар дьүүллэһиллээллэр.

Мантан аллараа ол мунньахтар тустарынан суруктары бэчээттиибит.

МЫРЫЛА

Субурууская аатынан совхоз Соловьевтааҕы отделениетын коммунистарын уопсай мунньаҕар тыл этээччилэр тыа хаһаайыстыбатын производствотын кэдьүүһүн үрдэтиигэ, салалта итэҕэстэригэр сүрүн болҕомтолорун туһаайдылар.

— Биһиги отделениебытыгар бааһына үлэтигэр сүөлтэ бэриллибэт. Сүөһү сыл ахсын сүөраттаах культуралар ыһыыларыттан үүнүүтү кыайан ылбаппыт, ыспыт сиэмэбитин даҕаны хомуйбаппыт. Паар котоҕуллубат, хадьымала күһүҥҥү хоруутуу былаана толоруллубат. Ол үрдүнэн бу салааны хааһыттан таһаарыыга совхоз, отделение салалталара; туһааннаах специалистар кыһаналлара көстүбэт. Сир оҥоһуута быйыл хаалла, онон эһиилгэ кэскилбитин быһынан эрэбит,— диэтэ рабочай И. И. Сергеев. —Кэлэр өттүгэр бу сүрүн салааҕа болҕомто күүһүрдүллүөн, эппиэтинэс ирдэнэн наада.

Итинтэн сааты эрээтэр сүөһү кыстыгар бэлэмниэнии сиэрэ суох бытааннык, ньирэйдэр үгүстэрэ маттах туруктаахтарын, бачааныга диэри хомуллубакка, сиэнтэ көрүүтэ-харайыыта суох ыраах учаастактарга ыһаллан сылдьалларын, онуоха туһааннаах бостууктартан көрдөбүл туруоруллубатын критикалаата.

ССКП чилиэнэ А. Е. Макаров бэйэтин этиитигэр хотоннор өрөмүөннэрэ олус тардыллыбытын, бу үлэҕэ ыҥырыллыбыт дьон бэлиэрэн үлэлээбэттэрин, оннук салалта өттүттэн хонтуруол суоҕун саамай сөптөө сэмэлээтэ. Киниэхэ итини таһа быйыл от хомуурутар совхоз дирекциата, парткома, профсоюз рабочкома социалистическай куоталаһыы нэлгэтын тэрийбиттэрин, производство бастыҥнарын кэдьүүр дьаһаллары кэмигэр ылбатахтарын улахан итэҕэһинэн аахта.

Партийнай мунньах ылыллыбыт итэҕэстэри туоратарга, сезоннай үлэлэри тэрээйниэхтин түмүктүүргэ туһаайан уураах ылынна.

В. ЧИЧИГИНАРОВ.

ХАДААР

Манна буолбут мунньахха коммунистар Эрилик Эристиин аатынан совхоз уопсайынан. Хадаар отделениетыгар чуолаан сүөһүттэн үүтү аһы ылыыга уонна соҕотуокалааһыҥҥа ис кыахтарынан туһаныллыбатарын бэлиэтээн эттилэр.

— Быйыл электроэнергия кыайан бэриллибэккэ наамыт үүт кэмнэр астаммакка уонна үүт комбинатын үлэһиттэрин буруйунан эдбэх үүт ас буорту буолла, совхоз улахан ночооко түбэлиннэ,— диэн этэ ыанньыксыт Е. Н. Григорьева.

—Итиннэх чахчылар сүөһү иитиитин үлэһиттэрин улаханнык хомотоллор; үрдүк сиэрорумтуолаах үлэҕэ кэҕуллээбаттэр. Кэнэр өттүгэр бу хайаан даҕаны уҕуоттаныллах туттаах. Миин үлэлиир коллективым «ЫБСЛКС 60 сыла» ферма күһүҥҥү ыйдарга үүт ыамын намтаппакка бэйэтигэр эбээһинэстибэни ылынан үлэлиир. Биһиги бэлиэтээммит кирбиилэрбитин ыларбытыгар совхоз салалтата ааадалаах үстүүлүбэһэнэ тэрийиэ диэн эрэнэбит.

Совхоздааҕы партийнай уонна профсоюзнай тэрилтэлэр кэнники кэмнэ тыа сирин нэһилиэнньэтин сөптөөх олорор уонна үлэлиир усулуобуйатынан хааччыйыыга болҕомтолорун мэлтэттилэр. Ол ордук үһүк производственнай учаастактарга көстөр: радио үлэлээбэт, телевидениэнэ биэриилэр көстүбэттэр, почта, хаһыат уонна сурунаал хам-түм кэлэр, үлэ дьонун эмиэнэ хааччыйыы сиэттэ суох. Манна болҕомтоҕо ыларга уолдьаста. Ол туһунан мунньахха Д. П. Елисеев, И. Н. Диодоров сиэрдээх этиини оҥордулар.

Коммунистар М. Г. Алексеев, Н. И. Дьячковскай, М. М. Мартьянов сүөһү аһылыгын соҕотуопкалааһыҥҥа тахсыбыт бытаарыыны туоратарга, оттооһуну икки күһүҥҥэ диэри салҕаан ыытарга эттилэр.

В. ПОПОВ.

БЕЛОРУССКАЙ ССР. Гродненскай оройуон Ленин аатынан колхоһун ситиһиилэрэ дойдуга киэҥник биллэллэр. Молдавскай ССР Вулканештскай оройуонун «Советскай пограничник» колхоһун үлэһиттэрэ бэйэлэрин хаһаайыстыбаларын кытары куоталаһан кэлэргэн үгүскэ үөрэниллэр.

Колхоз председателэ А. И. Дубко (снимокка ортоку) ыалдьыттарга хаһаайыстыбатын билиһиннэрдэ.

ССТА фотохрониката.

КҮҺҮҤҤҮ ЫЙДАРГА — ӨЛГӨМ ҮҮТҮ!

«ЫБСЛКС 60 сыла» комсомольскай-ыччат ферма коллективын эбии эбээһинэстибэтэ

Биһиги—Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хадаардааҕы отделениетын «ЫБСЛКС 60 сыла» комсомольскай-ыччат ферма коллективын үлэһиттэрэ,—1980—1981 сс. кыстыгы атаарыыга оройуон сүөсү иитээччилэрин ситиһиитэ ССКП Киин Комитетын, ССРС Министрдэрин Советын, ВЦСПС уонна ЫБСЛКС КК Бочуоттаах Грамоталарынан бэлиэтэммитинэн эрэ күүрдүллэн итиэннэ оҕуоха дьылаһан эппиэтинэс уонна Улуу Октябрь 64 сыла туолуутун достойнайдык көрсөр туһугар, ис кыахтарбытын өссө тэгүлдьэн көрөн баран, урукку бэлиэтэммит кирбиилэрбитин эбии маннык эбээһинэстибэни ылынабыт:

— күһүҥҥү үс ыйгэ хас биирдии фуражнай ынахтан 920 килограмм үүтү ыырга, онон сыл түмүгүнэн ферма үрдүнэн ынах ахсыттан 2800 килограмм үрүҥ илгэни ыан бэлиэтэммит кирбиибитин 548-тыы килограмынан аһарарга, сыл устата валовойунан 45450 килограмы ордук ыырга.

Ити үрдүк кирбиилэри ылар туһугар ыан көтүүүн, ынах сүтүүтүн, сиргэ хонуутун таһаарыллыахпыт суоҕа, мэччирэҥҥэ оттоммут ходуһалар кэнчээрилэрин кэдьүүстээхтик туһаныахпыт, ынах ахсын күннэ 50-нуу кг уоҕас кээниньэрбэҥү сиэтиэхпит, эбии аһылыкка аваан хас биирдиибит 30-тыы куул лабыктаны уонна хатыҥ сэбирдэҕин хомуйуохпут.

Коллективка үлэ дьиссипилиинэтин өссө бөҕөргөтүөхпүт, күннээҕи режими кытаанахтык тутуһуохпут, хас биирдиибит куоталаһан үлэлиэхпит.

Биир идэлээхтэрбитин биһиги бачыымнытын өйүүргүтүгэр ыҥырабыт!

Ферма үлэһиттэрэ: М. ОСИПОВА, старшай ыанньыксыт; А. Н. АНИСИМОВА, наставник; Н. Е. КСЕНОФОНТОВ бостуук; В. КСЕНОФОНТОВА, Н. ЛУКИНА, Е. ГРИГОРЬЕВА—ыанньыксыттар.

ССКП райкомугар

Партия райкомун бюрота күһүҥҥү да ыйдарга үүт ыамын намтаппат иһин «ЫБСЛКС 60 сыла» комсомольскай-ыччат ферма коллективын эбии эбээһинэстибэтин уонна оройуон бары ыанньыксыттарын киниилэр холобурдарын батыһалларыгар ыҥырыытын биһирээтэ.

Бюро совхозтар парткомнарын, сыахтааҕы партийнай тэрилтэлэрин, профсоюз рабочкомнарын, комсомольскай тэрилтэлэрин бу үчүгэй көҕүлээһинин сир ахсын киэҥник дьүүллэһиини уонна өйөөһүнү тэрийэн күһүҥҥү ыйдарга үүтү ыамы намтаппат эбии дьаһаллары ылалларыгар эбээһинэстээтэ.

БОЛҔОЙУҤ: бастыҥ опыт

ТУОРАҔЫ ДА ТОХПОККО

РИГА. Латвия Госсельхозтехникатын предприятиелара бурдугу таһарга тыын да киирбэт массыыналары оҥордулар. Онуоха учёнайдарынан ыраттыллан оҥоһуллубут кузовтары пенополиуретан кэмотүнэн буолэһин ньымата туттуллунна. Быыһыхайаҕаһы ити матырыйаалынан буолэһин туорах да аара тохтубат кыаҕын үөскэтэр. Итинник таһаҕас таһар массыыналары тэҥҥэр аналлаах цуупнар республика бары оройуоннарыгар тэрилиннилэр.

ЭРОЗИЯ ЧУГУЙАР

ДОНЕЦКАЙ. Уобалас сири оҥорооччулара сыырдар сирэйдэригэр эрозияны утары мэһайдэри туруордулар. Онуоха киниилэргэ «Укрземпроект» институт филиалын специалистара көмөлөстүлэр. Учёнайдар туһаран оҥоруулары-нан хаһаайыстыбаларга уугу тохтотор трассалар уонна сааллар тутулуннулар. Донбасска сыырдар тэллэхтэригэр хайыы-үйэ сүүс тыһыынчаттан тахса гектар сир тэрилиннэ. Ити ангардас быйыл мөлүйүөн чиэппэрэ тонна сүөһү күөх аһылыгын ылар кыаҕы биэрдэ.

(ССТА).

Оскуолаларга үөрэх дьыла саҕаланна

ҮӨРҮҮЛЭЭХ ЛИНЕЙКАҔА

Көмүс күһүн бу үтүөмааны күнэ кимиэхэ барытыгар өйтөн-сүрэхтэн араҕсыбаттыы ингэн хаалара чахчы. Сорох эрдэөҕүтэ, сорох адьас соторутааҕыта алтан чуораан чугдаарар доргоонунан доҕуһуоллатан аан бастаан кылаас сырдык боруогун долгуйа атыллаатаҕа дии. Оннук дьонтон «сыл ахсын кэтэһиилээх балаҕан ыйын 1 күнэ хайдах эрэ өссө сонумсуйан, өссө күндүтүйэн иһэргэ дылы» диэн сайыһар санааны үгүстүк истиэххэ сөп.

Е. И. Курашов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар иллэрээ күн саҥа үөрэх дьылын саҕалыыр чуораан эмиэ лыҥкынаты оонньоото.

Бырааһынньыктыы таҥныбыт-симэммит оҕо-айымах үөрүүлээх линейката завуч К. А. Окорешникова аһар уонна бастакы кылааска киирээхтээх үөрэнээччилэри строй ииигэр ыҥырар.

Саҕаас саҥа суумка сүгэһэрдээх, сибэкки дьэрбэтэ тутуурдаах кыраьыы кыргыттар уонна уолаттар музыка доҕуһуолунан субуруһан таҕыстылларын мустубут дьон хохтоох ытыс тыаһынан көрсөллөр. Саҥа үөрэнээччилэри учууталлара ааардаан туруортуулар. Саҥа дьон аата—саҥа дьон сирэйин, дуп-дах туттуу ханна барыай...

Оскуола бэрт опыттаах учуутала, партийнай тэрилтэ секретара Д. П. Кладкина үөрэнээччилэри, төрөппүттэри кэрэ-бэлиэ түгэнинэн истиҥник эҕэрдэлиир, кылгастык сайыҥҥы сынньалаҥ, саҥа үөрэх дьылын соруктарын туһунан кэпсиир.

ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун ааттарыттан оскуола коллективын, мустубут дьону партия райкомун секретара Е. М. Макарова эҕэрдэлиир. Кини быйылгы үөрэх дьыла ССКП историческай XXVI съеһэ буолбут, саҥа пятилетка саҕаламмыт кэмнэр аһылларынан ордук уратылааҕын уонна ол үөрэнээччилэри, учууталлары итиэннэ төрөппүттэри эбэхээ эбээһинэстиирин чорботон бэлиэтиир.

Эҕэрдэ тыллары иткиини тэҥэ учуутал Е. Н. Ермолаева этэр.

Бастакы кылааска киирээччилэр үөрүүлэрэ өссө үрдүүр: киниилэргэ үһүскэ үөрэнэр эдьиийдэрэ уонна убайдара бэлэх туттараллар. Онно маҥна сибэкки күөрэҥниир, иниилэргэ букварлар көстөллөр.

Бастакы чуораан тыаһатар чээс III кылаас үөрэнээччитэ Катя Сергееваҕа тиксэр. Сырдыкка, кэрэҕэ ыҥырар көмүс дорҕооннор күһүҥҥү ыраас халлааҥҥа күөрэйэ көтөллөр.

С. ПОПОВ.

СНИМОККА: Катя Сергеева бастакы чуораны тыаһатар.

x x x

Балаҕан ыйын 1 күнүгэр Хатылы орто оскуолатыгар саҥа үөрэх дьыла саҕаланыытыгар аналлаах үөрүүлээх линейка буолла.

Оскуола завуһа В. А. Федорова кылгас кинриитин тылынан үөрүүлээх митини аһар.

Тылы оскуола директора Д. П. Чечебутов ылар. Кини үөрэнээччилэргэ, быйылгы үөрэх дьылын уратыларын бэлиэтээн, быйыл оскуола аһыллыбыта 50 сыла туоларын ахтан туран, үчүгэй үөрэҕи, актыыбынай общественнай үлэни баҕарда.

Үөрэнээччилэри, педколлективы төрөппүттэр ааттарыттан Т. Д. Петрова эҕэрдэлээтэ.

Үчүгэйдик үөрэнэргэ, дьиссипилиинэлээх буоларга эрэннэрэн IV кылаас түйгун үөрэнээччитэ Гутя Перяхкова харда тылы этэ.

Олохсуйбут үгэс быһыытынан, оскуолаҕа саҥа киирээччилэргэ бэлэх туттарыллыннылар.

Түмүгэр маҥнайгы чуорааны кэхтээх тыаһын доҕуһуоллатан оскуола аана аһылынна.

Э. КУЗЬМИН.

«Көлүкэчээн» — үлэ, үөрүү түһүлгэтэ

Итииник кэрэ ааттаах үлэ уонна сынньалаҥ лааҕыра быйыл Сылаҥ Уһун Күөлүн соҕуруу алаастарыгар баар.

Лааҕыр олоҕо хара маҥнайгыттан кэхтээхтүк саҕаламмыта. Үлэ уонна сынньалаҥ быһаана, күн иэҕин режима кичэллээхтик оҥоһуллубуттара. Оҕолор барыта чуолкайдык тутуһуллар. Сарсыарда 7 чааска (сайын өссө арыый эрдэ) алаас иһэ оҕолор саҥаларынан туолар. Түөрүү биллэрилиниэҕинэ уутугар баттаппыт суох буолар. Күнүс — кэхтээх үлэ. Кинилэр 120 тонна бастыҥ хаачыстыбалаах оту соҕотуопкалаан «Чурапчы» совхозка туттарыахтаахтар этэ. Ону атырдьах ыйын 20 күнүгэр аһары толорбуттара — 214 тонна от кэбиһиллэн чөмчөйбүтэ.

Сайын устата оҕолор үчүгэйдик үлэлээн икки төгүл бириэмийэлэннилэр: бастаан 30 кг этинэн, иккиһигэр бүтүн убаһанан. Лааҕырга иккис-үһүс сылын сылдьар оҕолор аҕыйаҕа суохтар. Ол үрдүнэн кинилэргэ наставниктара Николай Давыдович Дьячковскай сүбэтэ мэлдьи саҥа, туһалаах.

«Көлүкэчээннэр» үлэни да үчүгэйдик толороллор, сынньалаҥнарын да сатаан тэрийэллэр. Күнүскү кэхтээх үлэ кэнниттэн киэһэ лааҕырга волейбол мээчигэ кыыралдьыйар, сорохтор хаартыска түһэрэргэ үөрэнэллэр, ардыгар саҥа кинилэри көрө бөһүөлэккэ бара охсон кэлэллэр. Ону барытын салайааччылара Егор Михайлович Перяков уонна воспитателлэрэ Любовь Даниловна Сивцева, лааҕыр актива тэрийэллэр.

Егор Михайлович — кинилэр учууталлара, кыһыныы тракторы, массыынаны ыытарга үөрэтэр. Онно ылбыт билиилэрин оҕолор билигин хайдах туһаналларын учуутал бэрэбиэрэйэлиир. Кини чэпчэки атлетикаҕа, волейболга совхоз сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ, үөрэнээччилэрин спорт итэ көрүҥнэригэр эмиэ уһуйар.

Сарсыарда ахсын окко оҕуруолуу тиһиллэр синк таммахтара өргө дьэрии күннэ күлэллэр. Көмүс күһүн улам ыган иһэр. Сотору үөрэнээччилэр сайыҥҥы сынньалаҥнара, күһүҥҥү производственнай практикалара бүтэн «Көлүкэчээн» кыһыар кыһыл былааҕа түһэриллиэҕэ. Эһиилгээҥҥэ диэри, дьэрэхтэрэ өччөҕө оҕолор.

И. МАКАРОВ,
биһиги общ. корр.

— Хортуоппуй үүнүүтэ быйыл үчүгэй, гектар ахсыттан 80-тан тахсалыы центнери ылар быт буолуо,— диир отделение агронома Н. П. Чичигинаров. Кинилэр бэйэ буолаҥ сакыны быһа бодьуустаабыт, бүөбэйдээбит бааһыналара баҕаларын толорбуттан агроном үөрэр, астынар. Ол эрээри ааспыт сылларта соһуллар итэҕэстэр, саамай былдьаһыктаах кэмнэ өссө да кыайан быһаарыллыбакка турар боппуруостар ону кулукттууллар.

Хортуоппуйу хостооһун атырдьах ыйын 24 күнүттэн саҕаламмыта. Һомоҕо Чурапчы орто оскуолатын 155 үөрэнээччитэ, кинилэр учууталлара уонна 20-чэ оҕо Чурапчы аҕыс кылаастаах оскуолатыттан кэлбиттэрэ. Атырдьах ыйын бүтэһик күнүгээҕи түмүгүнэн 50 гектартан баара суоҕа 5 гектара хостонно, 32 тонна кэрингэ хортуоппуй подвалга тиэлиннэ.

Бааһынаҕа хортуоппуй хостуур соҕотох агрегат эргичийэнниир. Кини баһылыгын улаһа хаачыйар дуо диэн ыйытыыбар эппиэт икки аҥы буолла. Агроном: «Сарсыарда бааһынаҕа 5 чаастан тахсар, билигин күүтүһүү суох курдук»,— диир. Оттон учууталлар: «Холнутук үлэлиибит, өссө эбии агрегаты туруоруохтарын наада»,— дэһэллэр. Саҥаан да бэрдэххо, иккис эшелон олохтоох, тоһо да массыынатын иһин, 200-чэкэ үлэһитэ хайаан соҕотоҕун хаачыйыай? Салайааччылар этэллэринэн, 2 хортуоппуй хостуур массыына, трактор суох буолан, таах тураллар үһү.

АГРОНОМ АСТЫННАР ДАҔАНЫ...

Хатылыга хортуоппуй хостооһуна тоҕо быһааныый?

Үлэ биир үксүн үөрэнээччилэр оройуон кииниттэн 5-6 км-даах сиргэ сатыы сылдьар буоланнар үөтэлээбит эбит. Отделение управляющайа Н. Я. Чичигинаров кинилэри таһарга дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыбатын уонна производственнай управлениетыттан биир массыынаны копсэппитин туһунан иһитиннэрэр. Онтуката үлэлээбитинээ бардаҕына табыллар. Буолаары буолан оҕолору таһарга анал оҥоһуулаах, шоферд эрэллээх буолуохтаах. Отделение салалтата дьону түбэһиэх массыынанан таһар табыллыбатын ааспыт сыллардааҕы уруоктарыттан өйдүөх кэриҥнээх. Үөрэнээччилэр үлэлэрин тэрээһинэ оскуола тапыттан хонтуохтарыттан саҕаланар. Онон оскуола администрацията манна эмиэ учуоттуура наада.

Күн-дьыл ыгар. Онон бу үлэҕэ техника, үлэһит илии күүһэ мунутуурдук толору туһаныллыахтаах. Бу туһунан нэһилиэк общественноһа, отделение шефтэһэр коллективтара, Хатылы орто оскуолатын коллектива эмиэ толкуйдуохтаахтар.

Хортуоппуйу ууран подвал мөлтөх туруктааҕын, хортуоппуй бөөрөгү буоларын туһунан хоблох кэлэһэн ааспыт сылларга уостан түспэт буолара. Биһиги тиийдэхпитинэ онно оператор В. Яковлев уонна рабочай Д. Федоров ТГ-170 оноҕу туруора сылдьаллара.

— Сайын өрөмүөннүү сатаатыбыт, — дэһэллэр кинилэр. — Үрүт мастара эмэхсийбиттэрин сапалыыннан солбуйдубут, үрдүгэр эбии дал кутугубут.

Хортуоппуй үчүгэй хаачыстыбалаахтык харалыыта кинини кууруттан, талыыттан эмиэ тутулуктаах. Ону иккиэйэх каһы кыайбата биллэр. Биһиги сылдьарбытыгар тиэллэн кэлбит биир массыына хортуоппуй кумахтыллыбакка да эрэ таах чөмөхтөнөн сытара. Оннук суһаллык манна ээн күүһү туруордахха табыллар.

Хортуоппуйу сибиэһэйдии нэһилиэкньэҕэ тиэйэ охсуу, эһиилгигэ үчүгэй хаачыстыбалаах сиэмэни ууруунуу — уталыттыллыбат хаһаайыстыбаннай соруктартан биирдэстэрэ. Онон үөһэ ахтыллыбыт итэҕэстэри туоратыы, үлэ тэрээһинин тордугутэн туисарыы — отделение салалтатын мунчурүйбэт эбээһинэһэ.

М. МИХАЙЛОВА,
биһиги анал. корр.

Үүнүү хомуурун уонна общественнай сүөһү кыстыгар бэлэмнэнии үлэлэрин табыгастаахтык дьүөрэлээн бу дьоһун суолталаах соруктары кылгас болдьоххо быһаарыахха!

Бурдук хомууругар—ахсаабат болҕомтону!

ИЭРЭҤ-СААРАҤ ОЛОРОЛЛОР

Атырдьах уонна балаҕан ыйдарынааҕы ардахтартан туорахтаах культуралар үүнүүлэрэ кэнчээрилээн уонна күн-дьыл куһаҕан усулуобуйаларыттан тэптэрэн, Карл Маркс аатынан совхоз бары отделениелэригэр бурдугу быстарыы быйыл наһаа хойутатылынна. Совхоз Одьулуунааҕы отделениетын сири оҕуруосчутара өссө ааспыт ый 17 күнүттэн бурдугу тала сылдьан быстарыыны саҕалаабыттара, от ыйын 24 күнүгэр 279 гектар сир үүнүүтүн хомуйбуттара. Ол кэмтэн бэҕэһээҥи тутуутунан бэрт кыра даҕаны хамсааһын тахса илик.

Күн-дьыл үөскэппит ыарахан усулуобуйаларын аахсан үрдүкү турар тэриллэр оройуон совхозтарыгар быйылгы үүнүү 2563 гектарын бурдукка анаан хомуйарга быһаарбыттара, онтон ураты 2337 гектарын оттуу охсорго көҥүллээбиттэрэ. Ол иһигэр Карл Маркс аатынан совхоз бурдукка анаан баарасуоҕа 1028 гектары быстарыахтаах. Ити иһигэр Одьулуунна 619, Мугудайга 282, Болугурга 130 гектары. Онтон ураты 972 гектарын оттуу хомуйуохтаах.

Совхоз сүрүн ыһыылаах Одьулуунааҕы отделениета быстарбыт 279 гектарыттан ортотунан 4-түү центнер үүнүүнү ылла. Онон валовойунан 110 тонна бурдугу ыскылаакка кутан сытыараллар. Итини олохтоох оскуола үөрэнээччилэрин күүһүнэн кууруу, биир миэстэттэн атын сиргэ көһөрүү ыытыллар. Оттон совхоз Төлөй Дарыгынааҕы бириигэдэтигэр 42 гектартан ылыллыбыт үүнүү сарайга кутуллубута эрэ баар, кини дьылҕата кэлин хайдах буолбутун ким даҕаны билбит.

Хомуллубут бурдугу куурдууга хатарыыга сүрүн болҕомто уурулуохтаах, ол кэнниттэн тута ыраастааһына ыытыллыахтаах. Оттон Одьулуунна бурдугу ыраастыыр ЗАВ-20 агрегат тарыыла илик. Билиҥҥи туругунан, итэҕэстэрдээх да буоллар, фундамена эрэ түһэриллибит. Бу объекка «Сельхозтехника» холбоһук механизациҕа ПМК-та оҥоруохтаах этэ даҕаны, тоһоҕо үлэҕэ киллэрэрэ биллибэт. Онон бурдугу ыраастааһыныгар совхоз салалтата, тустаах кылаабынай агроном Н. Н. Шестаков, нуоратгар практикаҕа кэлиэхтээх студеннарга уонна үөрэнээччилэргэ эрэнэллэр.

Ити курдук туорахтаах культуралары быһыыга совхоз иэрэҥ-сааран балаһыанньалаах. Онуоха кэтэ сылдьан түһэр ардахтар улахан мэһэйдииллэр, оттуу хомуллуохтаах бааһыналарга үлэ эмиэ үөгалээ барбат. Одьулуун отделениета сычдах 120-чэ гектары оҕустарда. Итилэр тэбиилэригэр хадьымалы хорутуу олус хойутатылынна. Бу үлэҕэ Одьулууннга уонна Мугудайга биирдии К-700 итиэннэ бары отделениелэрга иккилии ДТ тракторлар туруорулуохтаахтара атын үлэҕэ сылдьаллар. Онон субу күннэргэ совхоз үрдүнэн 20-чэ эрэ гектар хоруулаахтар.

Совхоз салалтата уонна туһааннаах специалистара бурдукка итиэннэ онно анаан туорахтаах культуралары хомуйууну, күн-дьыл усулуобуйаларыттан аҥнигэһэ суох, маневрдаан ыытан субу күннэргэ бүтэрэллэрэ, бурдук сытыйыытын мөлтөөһүнүн таһаарбаттара, хадьымалы хорутуу былааны булгуччулаахтык толорторууну тэрийэллэрэ наада.

С. АЛЕКСЕЕВ.

Эһиги бу снимокка сүүрбэттэн тахса сыл маанньыксытынан үлэлээбит Ульяна Егоровна Григорьеваны көрөҕүт. Ити кэмнэр усталарыгар тоһолоох үрүҥ илгэни үрүйэлии сүүрүгүрдүбүтүн, эдэр кыргыттар маннаахтарыттан, наставник буолуутунан, бэйэтин идэтигэр уһуйбутун аатан сиппэккин. Кини билигин Карл Маркс аатынан совхоз Одьулууннааҕы отделениетын Хараандайа фермаларыгар үлэлиир.

У. Е. Григорьева бэйэтин үлэҕэ сыһыанынан эрэ мунгурдаммат, ону ааҕан коллектив бары маанньыксыттара тустаах былааннарын, ылыммыт эбээһинэстибэлэрин аһара лыгар кыаланар. Ол иһин хас биирдии эдэр үлэһиккэ сүбэнэн-аманан мэлдьи көмөлөһөр.

Опыттаах маанньыксыт сыл аҕыс ыйыгар үүтү ыгыыга ылыммыт эбээһинэстибэтин толорон, бастыҥнар ахсааннарыгар сылдьар. Оттон мэччирэҥ үс ыйыгар ынаҕыттан ахсыттан 856-лыы килограмы ылан, былаатэммит кирбиитин аһара түстэ. Кини үлэлиир коллектива маҥтан күһүн үүт ыамын намтаппат туһугар сүрүн болҕомтотун уурар.

П. Оконешников фотота.

КУОТАЛАҺЫЫНЫ КӨҔҮЛЭЭН

Күһүҥҥү ыйдарга ыамы намтаппат иһин

Быйыл мэччирэҥ түөрт ыйыгар Эрилик Эристиин аатынан совхоз ыанньыксыттара хас биирдии фуражнай ынахтан 912-лии кг үүтү ыырга соруктаммыттара.

Хайахсыт отделениетыгар үрүҥ илгэни үксэтиигэ социалистическай куоталаһыыны Маанылай комсомольскай-ыччат ферма коллектива баһылыыр. Маҥлаан-көҥүлээн иһэр. Маҥна атырдьах ыйыгар валовойунан 49800 килограмм үүт ыанна, фуражнай ынах ахсыттан 325-тии килограмм ылыллынна. Онон сыл аҕыс ыйыгар ферма үрдүнэн фуражнайтан 1635-тии, ол иһигэр мэччирэҥ үс ыйыгар 950-нуу кг үрүҥ илгэ ыанна. Маандайдар «Депутат аатыгар—хаалыылааҕа суох!» диэн девиһинэн үлэлээн сорудахтарын бары аһары толорон иһэллэр. Бэлиэтээммит кирбии аһарыллыытыгар бостууктар И. Е. Васильев уонна И. В. Захаров, эбии аһылыгы оҕуруотчу И. Д. Неустроев улахан оҥоһуохтар.

Маандай фермата (старшай Т. В. Софронова) маанньыксыттара маҥтан күһүн үүт ыамын намтаппат иһин охсуһаллар. Холуһалар кэнчээрилэрин мунутуурдук туһанарга, ынаҕы маанан сылдьан режим быһыытынан мэччитэргэ, эбии аһылыгы өссө дэлэйдик сиэтэргэ — кинилэр дьулуурдара итинник.

Д. НИКОНОВ,
бириигэдьиир.

Комментатор колонкалара

САНА СЭРИИ СУОҺААҺЫНЫН УТАРЫ

Балаҕан ыйын бастаны күннэригэр Европа үгүс дойдуларыгар байыаннай кутталы утары өрө туруу саха долгуна түлүннэ. «Европа сиригэр-уотугар американскай ядернай ракеталар суох буоллуннар!», «Нейтроннай өлөрүүнү-сүтэрүнү бөлсуохха!» — тыҥыпчыллыбыт дьоҥҥор американскай империалыам агрессивнай эргиллэрин Европа континиэнтигэр «хаарчахтаммыт» сэриини тэнитэр кирдээх былааннарын бырачыастыылларын биллэрэрэ уулуссаларга итинник лозуннардаах тарыстылар.

Бу маассабай манифестациялар фашистскай Германияттан соҕотоҕун-лубут аан дойду иккис сэриитэ саҕаламмыта 42 сыла туолуутугар алтыныарыллыбыллар итиннэ континент норуоттарыгар Вашингтон агрессивнай курса бөлэмнинэр, саха, быдан мөкөрүктээх алдьархайын утары охсуһуута общественнайы түмэргэ туһуланаллар. Кэнники сэрии 50 мөлүйүөнтэн таһса киһи тыҥыгар турбут эбит буоллаҕына, саха—ядернай—авантюра киһи аймах ордон хаалыытын саарбахтааһынга туруоруох этэ.

Дьэ ол иһин НАТО кэмэ дойдуларыгар 600-чэкэ саха американскай ядернай ракеталары тарбатан туруорарга бэлэмнээн уонна АХШ президенэ Рейган, бастатан туран байыаннай хапсыһыылар Европаттааҕы театрдарыгар анаан, нейтроннай сэрии сэбин оҥорон ҕаһаарыы саҕаламмыт туһунан соторутаабыта ылыммыт быһаарыныыта континеннэ бэйэтин кэмэйиннэн сэрии суоһааһынын утары 60-с сылларгаары хамсаһыны кытары тэнэнэһэр бырачыас модун долгунун түлүннэрбиттэрэ кими да дьиктиргиэхтэ. Вашингтон уонна НАТО кутталлаах былааннара, общественность, киэн эргиллэриэ итиннэ өйөөннэрэ буолбаппат, Арктика Европа дойдуларын саалаар партиялара, ыҥырыа суох оттуларын эмиэ дьиксинэроллор. Рейган «нейтроннай быһаарыныыта», холобур, Норвегия, Дания, Швеция, Голландия правительстволара английскай лейбористар, ГФР биллиилээх социал-демократтара сэмэлэтиллэр.

Аан дойдута бүтүннүүтүгэр, чуолаан Арктика Европаҕа, киэн биһиги сэҥэрбиппит континиэнтигэ сабилэннинэн үлүһүйүү саха сүүрүйүн саҕалааһына утары, ракетнай-ядернай сэбилэннинэ үлүннэриини тохтоторго туһуламмыт эйэлээх советскай көҥүлэһиннэр ыллылар. Европаҕа НАТО уонна ССРС орто ыраахха тиийэр ракетнай-ядернай средстволарын тарбатан туруоруута мораторийы ааҕыллыбыт туһунан советскай этии, ону тэнэ ССРС Верховнай Совета аан дойду бары парламеннарын итиннэ норуоттарын хаһыак дааны бэриэттэрэн ыҥырыа суох, чөҥөчөй, итиннэ тэҥ бырааптаах кэпсэтиилэрэ ыытарыыта чопчу ити сыалга туһуланаллар. Итинник кэпсэтиилэр термоядернай сэрии суоһааһына үүнүүтүгэр суоҕ соҕотох альтернативынан буолаллар.

В. СЕРОВ.
ССТА ыытаччыта.

ТЕГЕРАҢҢА ДЭЛБИ ТЭБИИ

ТЕГЕРАН. Атырдьах ыйын 30 күнүгэр Иран премьер-министрин кэмсиэлэриттэн дьэтин күүгэх дэлби тэбии тигирэтэ. Ити кэмнэ онно дойду президенэ М. А. Раджаи уонна премьер-министр М. Дж. Бахонар бааллара. Киниэ оллуулаах.

(ССТА).

Кырачаанныы интии эйгэтигэр

КҮННЭЭҒИНЭН МУҢУРДАНАР ТАБЫЛЫБАТ

ОРОЙУОММУТУГАР баар өскуолаҕа киирэн иннинээҥи өрө уч рождениелаарын аасыт сыллаах нитэр-үөрэтэр үлэлэриэр хаһыан итэҕэстэр баалларый, ону хайдах туоратыахха сөбүй?

Бастатын туран, болҕомто үлэ тэрээһиниэр уурулуохтаах. Бары ыытыллар үлэлэр чопчу, дириҥник толкуйданыллан, үрдүк методическай таһымнаахтык өнөҥнуллубут былааннарынан саалайтарыахтаахтар. Оттон биһиги сорох детсадтарбыт сэбиэдиссэйдэрэ былааны көтүмэхтик оҥостоллор, үксүн хаһаайыстыбаннай үлэнэн эрэ түбүүрүллүөр. Биир үксүн ол түмүтэр воспитателлэр үлэлэриэн кэдьүүһэ наатыыр. Болтоҥо детсадын сэбиэдиссэйэ А. В. Тихонова иккі инспекторскай бөрөбиэркэ түмүгүнэн былаана суох үлэлиирин иһин ыйыы оҥоһуллубута, ол үрдүнэн киэн бу итэҕэйин оссо да кэтиирэ илик. Хатылы детсадын сэбиэдиссэйэ Е. Е. Стручкова эмиэ былаана суох үлэлиир, нитэр-үөрэтэр үлэҕэ хаһыык да сыалы-соругу туруорбат, ангардас күннэҕиэнэ эрэ, физкультурнай занятиеҕа кэлтэр таҥаны булуу, даталары бэлиэтээһин курдуктарынан муҥурданар. Маннык балаһыанньа Чаҥыр, Дириҥ детсадтарыгар эмиэ баар.

Ол да иһин сорох интэриэстэлэр ыытар занятиелаарын методическай таһыма намыһах. Холобур, математика занятиелэрэ сорох интэриэстэлэр анал термин. нэрэ үөрэтиллэн дуоһуйаллар. Оҕолор хайысхалаах туһунан өйдөбүлү ылбаттар, логическай толкуйдааһыннара сайдыбат. Оччоҕуна оҕолор үөрэнэ сылдьыбаттар, ол эрээри сорох детсадтар үлэһиттэрэ оҥуоха эрдэ-дэрэ сыһыаннаһаллар. Чаҥыр дьаһалтатыгар баланнаҥҥы группа оҕолоро эрэ үөрэтиллэр, старшай группаттар саҕаланан иһэн кэбистилэр. Хадаар, Хатылы, Чуранчы 2 №-дээх детсадтарыгар биллиннэ итинник. Оройуонтан нууччалыы тылынан үлэлиир соҕотох 3 №-дээх детсад (сэбиэдиссэйэ М. С. Федотова) 4-с сылын соругун толорбокко иһэр.

Оҕолору эт-хаан оттүүнэн сайыннарыы эмиэ сүүрэ суох. Бэл, сарсыардааны гимнастика утумнаахтык ыытыллыбат. Күн, салгын, уу доруобуйаны кытаатыннарар ньымалардыы быстар молтохтук туһанабыт.

Үөһээ эпиграфтаах курдук, бары үлэ былааннаахтык ыытыллыахтаах, оттон ону кимииир, салайар, хонтуруоллуур киһиэн детсад сэбиэдиссэйэ буолар. Оройуон 22 детсадыгар үс эрэ үрдүк үөрэхтээх сэбиэдиссэй үлэлиир. Онон бэйэ билиитин диринэтэн соруга бастакы уочарат туруохтаах. Онон методическай холбоһуктар үлэлэрин туспарыахха. Интэриэстэлэр ыытар занятиелаарын утумнаахтык ыытыахха, итэҕэйин туораттарыахха, бастыҥнар опыттарын үөрэтиэххэ, тарҕатыахха. Холобур, занятиелары этаптаан ыытыы ньымаларын баһылаабыт ССРС норуотун үөрэҕэйиитин туйгуна И. Ф. Васильева, Н. С. Саввинова уонна занятиеларыгар сирэй сылдьан көрүөххэ, бэйэ үлэтигэр туһаныахха. Нуучча тылын үөрэтиигэ Чуранчы, Дириҥ, Арылыах. Кытаанах дьаһала-садтарыгар балачча үлэ барар. Коммунистическайдыы сиэргэ-майыгга интиигэ Дириҥ, Сылаҥ, Аҥма дьаһала-садтара, Чуранчы 1 №-дээх детсада балачча ситиһиилээхтэр. Ити бэйэбит испитигэр, атыннык аттыхха, Уннун да ылар сиргэр, баар опыттар. Ону тайыран литературатыа биэрэр билиитин, атын сирдэр опыттарын болҕомто тайыгар хаалларымыахха.

Оҕо учреждениелаарын биир уһулуччу суолталаах соруктарынан тороппуту ыытта үлэ буолар. Төрөппүт оҕо интиитигэр эффективнайын үрдэтэр сыалтан кини билиитин күннэтэ хаҥатыныара наада. Маныаха детсадтар коллективтара былааннаахтык үлэлиллэрэ эрэйиллэр.

М. ЧИЧИГИНАРОВА,
районо инспектора.

ВИТЕБСКЭЙ ҮОБАЛАС. Витебскай оройуон Выхно сэлиэнньэтин ырыаһыт саҥаннааннан аатыыллар. Маанда уус-уран самодеятельноска иккі сүүс биэс уонча киһи кыттар.

Сельскай Культура дьиэтин кулуун үлэтин анал аатт